

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

§. 6. Providentia Dei extendit se ad omnia. Ex Veteri. Ex Novo. Ex Patribus, & aliis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79369)

glacies, spiritus tempestatis, quæ faciunt verbum ejus: Sic omnia, quæ vanis videntur in rerum natura temere fieri, non faciunt, nisi verbum ejus: quia non fiunt, nisi iussu ejus. Id. ibid.

Nihil aliud in rebus casum vocamus, nisi cujus ratio, & causa, secreta est: nihilque seu commodi, seu incommodi, contingit in parte, quod non conveniat, & congruat, Universo. Id. l. 1. contra Academicos c. 1.

Fratres, non rogata venit illa, sed iussa: ipse sic fecit eam sibi sibi, qui illam celestis sententiâ iussit absolvi. S. Chrysol. l. 93. de Magdalena.

Historia.

Lusitanus miles alæ ludens sexcentos aureos amiserat. Tristis, & inops consilii, ad Franciscum confugit. Ille ex veneno medicinam petendam ratus, aleam ab eo poscit, suâque manu permissam reddens, repetere lusum jubet, amissa recuperaturum. Non fessiliti repente mutata sors; secundò usus ludò recuperavit cuncta. Suò receptò ludere pergentem Franciscus inhibuit; nec miles abnuvit: sed beneficii memor salubribus ejus præceptis impense paruit; quin etiam ultro promissit, se impoiterum nunquam alæ lusurum & exitit promissi fides. Quis in hac alea non agnoscat Domini manum, sicut & in alea lulu. Horatius Turfelinus lib. 6. c. 2. in vita S. Franc. Xav. Vide mirabilem divinæ Providentiæ dispositionem apud Stengelium t. 1. div. Judic. c. 28. fufius relatam.

De puerulo memorat Olaus l. 9. c. 28. cui casus, & Deus, insignem gloriam peperit; quando hoste Groningam, Frisonum urbem oblidente, artem parentis imitari volens filius, igne in tormentum immisso, caput illustrissimi Ducis in obsidione foris milites exhortantis, ferro globò expulso, avulsit, & obsessis quietem peperit. Lusit tunc puer; sed Deus serio egit, qui pueri manum in hostem direxit. Sicut 3. Reg. 22. 34. vir quidam tetendit arcum, in incertum sagittam dirigens, & casu percussit regem Israël &c. Sagittarius casu, Deus consilio, regem percussit. Stengelius t. 1. Judic. div. c. 25. Plura similia invenies apud Stengelium hic.

§. IV.

Nihil sine causâ.

Non est dicere, quid est hoc? aut quid est istud? omnia enim in tempore suo quærentur. Eccl. 39. 26. Græc. *omnia enim in usus suos creata sunt.* Tò quærentur per metalepsin accipi potest cum Janfenio, pro cognoscuntur, vel declarabuntur, ac cognita comprobabuntur, ut ait v. 40. solent homines ignorantes, & superbi, mirari, & judicare, nonnulla Dei opera; quorum ipsi causam, usum, & finem, non intelligunt; quasi inutilia, supervacua, imò impertinentia. Unde dicunt: *quid est hoc? aut quid est istud?* q. d. quis est hujus, vel illius rei, usus? & finis? quid commodi hoc, illudve, adferet? Retundite eorum ignorantiam, & eorum fastum; cau-

Polyantha Sacra. Tom. II,

samque subdit: *omnia enim in tempore suo quærentur, & cognoscuntur, & cognita probabuntur.* Cornelius hic.

Videmus, nihil esse in omni Mundo, quod non habeat in se maximam, mirabilemque, rationem. Lactantius l. de ira Dei.

Nemo ex me quarat, cur quidque fiat? Satis est, nihil fieri, nihil gigni; quod non aliqua causa genuerit, atque moverit, S. August. l. 1. de ord. c. 6.

§. V.

Male astris adscribuntur bella. &c.

Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa Mundi; & non secundum Christum. Coloss. 2. 8. S. Ambros. l. 4. hex. c. 4. quomodo Dominus aut bonis præmia proposuit, aut improbis pœnas; si facit necessitas disciplinam? & conversationem stellarum curius informat? Quam multos videmus, ereptos criminibus, atque peccatis, in meliorem statum esse conversos: S. August. de Civ. l. 5. c. 7. fatum ponentes, nolunt advertere, quò electò ad seminandum agrum die, tam multa grana in terram simul veniunt, simul germinant, & exortâ segete simul herbescunt: & tamen inde spicas, cæteris coavas, alias rubigo interimit, alias aves depopulantur, alias homines avellunt. Quomodo, istis alias constellationes fuisse, dicturi sunt; quos tam diversos exitus habere conspiciunt? Id. de Civ. l. 5. c. 34. de geminis hominibus plurima, plurimumque diversa, monstremus. Nati enim sunt duo gemini. Gen. 25. 25. veterum Patrum memoriâ, sic alter post alterum; ut posterior plantam prioris teneret. Et tanta in eorum vita fuerunt, moribusque, diversa; tanta in actibus disparitas, tanta in amore parentum dissimilitudo; ut etiam inimicos eos faceret inter se ipsa distantia. Unus à matre diligebatur; unus honorem amisit, alter adeptus est.

§. VI.

Providentia Dei extendit se ad omnia.

Ex Veteri.

Fecit quoque Dominus Deus Adæ, & uxori ejus, tunicas pelliceas, & induit eos. Gen. 3. 21. Quid per vestes pelliceas intelligendum? admirari oportet perennem ejus bonitatem: quippe qui etiam delinquentium curam gerat; nec vestimentis necessariis carere nudos permittat. B. Theodoretus q. 39. in Gen.

Mansiunculus in arca facies. Gen. 6. 14. Sept. *nidos facies arcam.* Symbolicè S. Ambros. l. de Noe c. 6. omne corpus nostrum atextum est, sicut nidus: nidi quidam sunt oculi nostri, quibus se visus inferit. Nidi sunt nostrarum sinus aurium - nidus est narium &c.

Vidit scalam. Gen. 28. 12. Per hanc intelligit B. Theodoretus q. 82. divinam providentiam, quæ cælum & terram attingit. Sed nota, quòd scala hæc priùs sit super terram, & postea cælum tangat. Cur non primò nomi-

Uuu

natur

naturæ cœlum, utpote nobilis, & sedes spirituum? sed prius terra; in qua serpentes, & bruta? Adeo sollicita est divina providentia circa minima &c. S. August. ad illud Sap. 8. 1. *Attingit à sine usque ad finem*. l. de gratia, & lib. arb. à cœlo usque ad inferiores partes terræ; à maximo angelo usque ad minimum vermiculum. Sylveira in Matth. 6. 25. q. 7.

Qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum Pl. 146. 9. Traducitur apud sacros Scriptores corvus, ut animal pullorum odiò laborans: nam, cum foetum excluderint, repudiant, neglectâ nutriendi curâ. Sed, quæ creaturam omnem pervadit divina providentia, pullis ipsis corvorum, occultâ quâdam ratione, à minutis quibusdam animalibus escam parat. S. Basilius Seleuc. orat. in S. Eliam.

Attingit, à sine usque ad finem, fortiter; & disponit omnia suaviter. &c. Sap. 8. 1. Functiones illius, creatio, gubernatio, conservatio, cooperatio. Dicitur provisor: quia per ipsius providentiam omnia in suis speciebus, & naturis individuis, cum suis ornamentis, & proprietatibus, & functionibus, existunt. Cuius creaturæ dedit vires, & instrumenta congruentissima, ad suas functiones: ut apparet etiam in vilissimis vermibus, & eorum partibus; in plantis, & floribus. 2. nihil in toto universo fieri potest, quod ipse antea, in luce infinite sapientiæ suæ, exactissime non consideravit; & quasi deliberaverit, an conveniat illud velle ut fiat. Quidquid enim modo inordinatū videtur, ipse postea ad pulcherrimū ordinē revocat. Quid est aliud cuiusque rei ingenium, & nativa propensio, quàm providentiæ ejus vestigium, & impressio? Considera venatum araneum, apicularum artificia, avicularum nidos, stupendam bombycum indolem, formicarum indutrias. Nunquam ejus providentiæ ordo, ac dispositio, propriò sibi commensò sine frustratur; sed hunc semper assequitur. Quod est modo nondum appareat, durante adhuc Mundi cursu, & terminò, quò tendunt omnia, nondum adductò: ubi tamen, decessò stadiò suò, ad metam pervenerit; tunc se vis providentiæ divinæ aperiet, & clarè perspicietur; quàm sapienter, quàm suaviter, & congruè naturis rerum, & salutem mortalium; quàm convenienter divinæ gloriæ, omnia ab ipso fuerint administrata. Itaque nihil omnino prudentius præstare possum, quàm si me totum sapientissimæ Dei providentiæ committam. Leon. Lessius de 50. Dei nominib. c. 30. Providentia l. 11. c. 1.

Ex Novo.

Respicite volatilia cœli. Matth. 6. 26. Proponit Dominus non leones, elephantos, & urfos; sed minima animalium: ut doceamur, quòd providentia Patris non solum ad magna se extendit, sed etiam ad minima; ut omnibus provideat. Sylveira hic q. 11. E scholis avium venio; à quibus præclaram lectionem de fiducia in Deum audi. hanc repetam. Noveris: non pulcherrimis tantum, & maxime cano-

ris; sed etiam passerulis, granariorum deprecatoribus, à Deo prospectum; nec sine ipsis nuda quidquam deesse. Satis ei provium est, qui vivit sub cura Dei: non deseret ille nos homines, qui prospicit avibus. Joan. Rho in Caduceatore Aff. 47.

Si autem sanum agri &c. Matth. 6. 30. id est, si, quæ citò decidua concremantur igne, artifex omnium tam venustâ ornat specie; quanto magis vos procurabit in necessariis, qui ad æternam hæreditatem pertinetis. Beda l. 1. hic.

Rogabant. mitte nos in gregem porcorum. Matth. 8. 31. Possunt dicere, porcorum quoque feras tunc numeratas apud Deum fuisse, nedum capillos Sanctorum, Tertull. de fuga in persecutione.

Nonne duo passeret &c. Matth. 10. 29. Est sensus: si parva animalia, & vilia, absque Deo auctore non decidunt, & in omnibus est providentia; & quæ in his peritura sunt, sine Dei voluntate non pereunt: vos, qui æterni estis, non debetis timere, quòd absque Dei vivatis providentiâ. S. Hieron. l. 1. hic. Miror, Christum, in confirmationem divinæ providentiæ, passeret allegare: qui, cum familiares domibus sint, facile se nutriunt. Miraret magis profugas, solitariasque, aviculas à Deo ali. Sed difficilior ostendit, passeret in urbibus pasci posse, quàm in agris reliquas volucres: his enim plures tenduntur laquei, quàm escæ præbeantur; magisque iis aditus omnium ad cibum obstruitur. Oliva l. 13. Strom. Luc. 12. nonne quinque passeret.

Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. Matth. 10. 30. Non est hyperbolica hæc locutio, sed verissima, ut ait Cajet. cum verè capillorum numerus notus sit Deo. Nam, ut ait Euseb. Gallic. in Nat. plur. MM. non est autem ei difficile capillos numerare, cui difficile non fuit creare. Sylveira hic q. 12.

Ex Patribus, & aliis.

Qui non solum cœlum, & terram; nec solum angelum, & hominem; sed nec exigui, & contemptibilis, animantis viscera; nec avis pennulam, nec herbæ flosculum, nec arboris folium; sine suarum partium convenientia, & quâdam veluti pace, dereliquit: nullò modo est credendus regna hominum, eorumque dominationes, & servitutes, à suæ providentiæ legibus alienas esse voluisse. S. August. de Civ. l. 5. c. 11.

Attendat Charitas vestra: quis disposuit membra pulicis, & culicis; ut habeant ordinem suum, habeant vitam suam, habeant motum suum? Unam bestiolam brevem, minutissimam, considera, quam volueris. - pro se fugit mortem, amat vitam, appetit voluptates, devitat molestias, exerit sensus diversos. Quis dedit aculeum culici, quò sanguinem fugat? Quàm tenuis fistula est, quâ forbet? Quis disposuit ista? quis fecit ista? Ex pavescis in minimis, lauda magnum, S. Augustinus in Psal.

Benga-

Bengalenses, dici nequit, quantopere tigres reformident. Ceterum providentia Dei creavit bestiolam, catelli magnitudinem non superantem; quæ conspectam semel tigridem mox aggreditur, & latratu suo in fugam convertit: ut hominibus aequè, ac aliis animantibus, tempus sit, abdendi se in latebram. Ex epistola Nicolai Pimenta de statu rei Christianæ in India Orientali.

§. VII.

Providentia Dei de alimentis.

Ex Veteri.

PRimum hominem in horto collocavit. Gen. 2. 15. Jacobo in fame per Joseph alimenta providit. Gen. 45. 11. In eremo panem de celo. Ex. 16. 14. potum de terra dedit.

Invenit in ipso anno (sterilitatis) centuplum. Gen. 26. 12. Unde patet, hanc messem, non per fertionem, non per agrorum fertilitatem; sed per miraculum, Dei beneficiò, obtigisse Isaac: ut ex uno modio à se seminato metere centum modios. Cornelius hic.

Gomor per singula capita. Ex. 16. 16. Hoc primum, illudque ingens, miraculum in manna; quòd scilicet & tanta copia quotidie deplueret; quæ tribus hominū millionibus alendis sufficeret: & quod singuli domum venientes, cum manna à se collectum metirentur, sive plus, sive minus, collegissent; omnes tamen unum, idemque, gomor reperirent: Angelò scilicet invisibiliter addente; si minus, quàm gomor; demente, si amplius, collegissent. Hinc sequitur; omnes tunc quotidie ex manna comedisse unum gomor, parvulos, robustos, viros, fœminas, senes. Deus enim cuique in stomacho, & corpore, ita concoquebat, & dispertiebat suum manna; ut aequaliter omnes satiare: ut in debili stomacho esset facilis digestio, in stomacho robustiore validis. Cornelius hic. Dignum inquisitione est: cur Domine non dedisti eis panem ad mensam; aut quem ad hebdomadem saltè servare possent; sed ad singulos dies? Vult Dominus nos semper ab ejus providentia pendere: quoniam novit; non adituros nos eum, nisi indigeremus. Quæ in re melior est pauperum, quàm divitum, conditio: sunt enim singulis diebus pauperum oculi ad Dominum, ut eorum miseretur, & necessaria; saltè ad illum, tribuat diem: ut etiam nullus transeat dies, quò Dei circa se non sentiant beneficia. Oleaster hic.

Pones super mensam panes propositionis.

Ex. 25. 30. Voluit semper coram se panem habere; ut continuæ nostræ indigentiae memor esset. Oleaster hic. Causa, quare ponebantur isti panes, exprimitur Levit. 24. scilicet in memoriam filiorum Israel, ut Deus recordaretur eorum. Abul. q. 28. hic.

Ex Novo. Patribus, & aliis.

Facite homines discumbere. Joan. 6. 10. Discamus ex hoc miraculo, nè pusillanimes simus in angustiis, & paupertate; neque timidi simus in hospitalitate, & communiione: sed credamus, quòd, etiamsi unum tantum panem habeamus, illum multiplicaturus sit; qui ex

Polyant. Sacra. Tom. II.

quinque panibus tantum superesse fecit. Theophylactus, hic.

Nemo debet de vita ista desperare; nemo timeat; nemo debet dicere: si tenuero, unde habeo vivere? si infirmus factus fuero, unde vivo? Christum habes; & times? si volatilia caeli pascit, dubitas, quòd possit te pascere? diabolus pascit suos homines; & Christus non pascet suos servos? S. Hieron. in Ps. 107.

Bonus, & pius Dominus qui promissit aeterna, non negabit temporaria. Thom. Kemp. conc. 18.

In promissis veritatis nemo dubitet: fit homo, qui esse debet, & mox addentur ei omnia, propter quem facta sunt omnia. S. Hieron. in c. 6. Matth.

§. VIII.

Providentia Dei specialis de Sanctis.

Ex Veteri.

Donec ingrediaris illic. Gen. 19. 22. Urget hæc Dei verba, non potero facere quidquam. Præd. in c. 9. Ezech. 6. ò divinae bonitatis pelagus! nonne satis erat, fidem astrinxisse suam, Dei Angelum erepturum Loth de Sodomæ incendio? quorsum tanta cunctatio? Videlicet acceperat Angelus à Domino mandatum, non modò salvandi Loth, sed etiam ipsum sospitem, tutum, & securum, conservandi. Non potero, inquit, facere quidquam. At peccata Sodomorum multa sunt nimis: non potero &c. At impleta sunt scelera eorum: non potero &c. At clamant in caelum: non potero &c. Quorsum tam insolita providentia? quò nepotem Abrahamæ nec tangat, nec olfaciat, nec percellat, percutientium calamitas. Apud Cornelium hic.

Reversaque sunt aquae, & operuerunt currus, & equites cuncti exercitus &c. Ex. 14. 28. S. Basilius hom. 9. querit cur Deus, cum decussisset aquas maris, & iter præbuisset Hebraeis, reducens aquas oppreserit Pharaonem cum Aegyptiis? respondet: seipsum præcipitem dedit; dum cordis arrogantia fretus, iter iustorum ausus est ingredi.

Erit anima Domini mei custodita quasi in fasciculo &c. 1. Reg. 25. 29. Pulcherrimâ comparatione itarum iustorum à reprobis sorte discernit: hos lapidi fundæ assimilat, illos fasciculo. Fasciculus enim constringitur, ut integer maneat, & conservetur; lapis in funda expeditus ponitur, ut abiciatur. Sic enim in hoc sæculo electi pressuris tribulationum coangustantur; ut, his admoniti, arctius se ad invicem mutuâ charitate connectant, & coadunati ad invicem manu sui Redemptoris in perpetuum conserventur. At verò reprobi, quantò licentius in hac vita voluptatibus propriis, veluti liberi, dimittuntur; tantò longius in futuro à divinae visionis gloria projiciuntur; ut de eis meritò dicatur: ipsi de manu tua expulsi sunt. Mirè autem omnipotentem providentiam describit superni Protectoris; cum dicit, animam viri sancti quasi fasciculò apud eum custoditum. Sicut enim facillimum est cuilibet fasciculum herbae, vel fœni, suâ manu retentum conservare; ita virtus Domini omnes per orbem electos, nè qui ex

Uuu 2

eis